

jící odpověď na tuto otázku dává judikatura, která zastává názor, že propůjčí-li se v tržové smlouvě o realitě zástavní právo ve prospěch kauce za vedlejší poplatky posečkaného zbytku tržové ceny, nelze toto propůjčení, protože se týká jediné utvrzení závazku z tržové smlouvy samé a nikoli z úvěrového obchodu, rozdílného od této smlouvy, vzít v počet při vyměření poplatku z tržové smlouvy podle saz. pol. 101/84 popl. zákona (nález z 27. prosince 1906, č. 13.777, Budw. 5005, popl. příl. č. 8 z r. 1907).

Jestliže se utvrzení práva zajistí na nemovitosti, přísluší tu osvobození od vkladního poplatku podle saz. pol. 102/45 D, ff, zákona č. 89/1862 ř. z., která osvobozuje od vkladného zápisu práv, jež si pro svou osobu vyhradil nebo vymínil na téže věci vlastník, poživatel, oprávněný uživatel nemovité věci nebo práva, zapsaného ve veřejných knihách, při úplném nebo částečném převodu jeho práva, jako pohledávek tržových cen, rent, výměnků atd.

Stanoviskem judikatury se řídí též poplatková praxe. K pochybnostem, které by snad někdy mohly vzniknouti vzhledem k různosti, jaká se může v právní praxi vyskytnouti při sjednávání způsobu splacení dobírky kupní ceny, možno poukázat na podmínky, které podle s. p. 101/84 musí býti splněny, aby utvrzení práv »nebylo vzato v počet při vyměření poplatků«. Stačí vytknouti, že jest třeba, aby se utvrzení práva stalo

a) mezi smluvními stranami, které sjednávají hlavní právní jednání a

b) v listině o hlavním právním jednání.

Nesmí se tedy utvrzení práva vyhraditi ve prospěch osoby, která nesjednává hlavní právní jednání a naopak zase k utvrzení práva se ne-

smí zavazovati osoba, která není smluvní stranou v hlavním právním jednání.

Utvrzení práva musí se státi přímo v listině o hlavním právním jednání. Kdyby bylo osvědčeno samostatnou písemností, podléhalo by poplatku.

Mezi hlavním právním jednáním a utvrzením práva musí býti vzájemná závislost, z níž vychází na jevo poměr podřadnosti utvrzení práva k hlavnímu právnímu jednání (podobně zásada nálezů Boh. 2404, 6867 a jiných). Jestliže utvrzení práva vyhovuje uvedeným podmínkám, jest prosto poplatku podle s. p. 101/84 zák. č. 89/1862 ř. z. a nemá býti použito obecného ustanovení § 39 poplatkového zákona (Budw. 5973/1908), který ustanovuje, jak se zpoplatňuje několik právních jednání, osvědčených v jedné listině. František Muchka.

Poznámka k výkladu předpisů o konversi vedlejších závazků.

Ve svém článku, uveřejněném v posledním čísle tohoto časopisu na str. 191 a n. podává Dr. Boura výklad předpisů o konversi vedlejších závazků velmi přehledným a instruktivním způsobem, avšak dochází k některým závěrům, s nimiž nelze souhlasiti a jež mají pro praxi značný význam.

Jde v podstatě o otázku, z jakého základu má býti vyměřován poplatek vkladní u kauce pro vedlejší závazky zapsané při nové (konversní) zápůjčce. Zdálo by se, že tato otázka nemůže ani vzniknouti, ježto bod 11 instrukce ke konversnímu zákonu, autorem též citovaný, praví výslovně, že vkladné se platí z částky, o kterou jistota za vedlejší závazky, zřízená pro novou zápůjčku, převyšuje jistotu, zřízenou pro starou zápůjčku. Nepřevy-

šuje-li jistota u nové zápůjčky jistotu u staré zápůjčky, pak tedy není důvodu k vymeření poplatku.

Toto stanovisko bylo též stanoviskem finančních úřadů téměř po celých třicet let od vydání konversního zákona. V posledních letech však změnilo finanční úřady svou praxi a došly k náhledu, že poplatkové úlevy lze přiznati vedlejším závazkům nové zápůjčky jen v procentuálním poměru, v jakém jsou vedlejší závazky staré zápůjčky ke kapitálu staré zápůjčky.

K osvětlení věci budiž citován příklad uvedený Dr. Bourou: Stará zápůjčka činila 100.000 K s vedlejšími závazky 10.000 K, nová zápůjčka činí 60.000 K s vedlejšími závazky 9.000 K; ze staré zápůjčky se pak vymaže 60.000 K a z vedlejších závazků 9.000 K. Podle dosavadní praxe požívala celá nová zápůjčka i s vedlejšími závazky konversních úlev a nebyl z ní tedy placen žádný poplatek vkladní. Podle nové praxe však vyjde finanční úřad ze stanoviska, že u staré zápůjčky činily vedlejší závazky 10% kapitálu a že tedy u nové zápůjčky lze osvoboditi také jen 10% kapitálu, t. j. 6.000 K, a předepíše ze zbytku 3.000 K poplatek vkladní.

Tuto novou praxi ne lze však odvodniti žádným zákonným ustanovením, a při čtení právních předpisů i argumentů uváděných Dr. Bourou by čtenář spíše očekával, že autor dojde k opačnému stanovisku. Zejména hlavní argument — totiž poukaz na celkovou tendenci zák. č. 49/1907, který poskytuje úlevy při konverzi hypotekárních dluhů tehdy, zmenšuje-li se břemeno dlužníkovu — mluví proti nové fiskální praxi, neboť výmazem vedlejších závazků tíživější zápůjčky se zřejmě zmenší dlužníkovu břemeno.

Jedině správné stanovisko při ře-

šení této otázky jest setrvání při zákonném textu, z něhož jasně plyne, že základ pro vymeření vkladného z vedlejších závazků se vypočítává odečtením sumy vedlejších závazků konversí zápůjčky od sumy vedlejších závazků konvertované zápůjčky, a to zcela nezávisle na kapitálu. O nějakém poměru vedlejších závazků konversní zápůjčky ke kapitálu konvertované zápůjčky není nikde v zákoně řeči, a nelze jej ani dovoditi ze zákona č. 111/23, v článku Dr. Boury citovaného, který je normou speciální, upravující zvláštní případy a sledující ostatně prospěch dlužníkův. I v tomto případě řeší se však otázka poměru vedlejších závazků ke kapitálu též zápůjčky, nikoli ke kapitálu jiné zápůjčky. Je pochopitelné, že, je-li účastna úlev jen část zápůjčky, je jich účastna také jen část vedlejších závazků, je-li však účastna celá zápůjčka, není žádného důvodu k omezování úlev u vedlejších závazků na nějakou část, určenou poměrem mezi kapitálem a vedlejšími závazky u některé druhé zápůjčky.

Vyjdeme-li ze všeobecné tendence konversního zákona, výše zmíněné, a ze zákonného textu, můžeme dojiti jen ke stanovisku starší praxe, podle něhož je základem k vymeření vkladného pouze rozdíl mezi vedlejšími závazky pohledávky konversní a pohledávky konvertované, jak vyplývá z knihovního stavu po výmazu konvertované pohledávky. Byla-li vymazána z vedlejších závazků konvertované pohledávky částka rovnající se vedlejším závazkům konversní pohledávky, nebo dokonce částka vyšší, nelze žádný poplatek vyměřiti. Byla-li vymazána částka nižší, jest zpoplatniti pouze rozdíl.

Ještě by bylo lze podotknouti, že nová nesprávná praxe není úplně všeobecnou, a že v poslední době bylo ve druhé instanci vyhověno v několika případech podaným rekur-

sům. U nejvyššího správního soudu nebyla tato otázka, pokud je pisateli známo, dosud řešena.

Vladimír Kubeš.

Obchodní a živnostenské knihy na volných listech při dědických poplatcích.

Při zjištění čistého jmění pozůstalosti k vyměření dědických poplatků hraje při průkazu pozůstalostních dluhů často rozhodující úlohu výpis z účetních knih. Tu pak vzniká mezi finanční správou a poplatníkem zhusta konflikt v otázce, jsou-li postačujícím důkazem i výpisy z knih vedených na volných listech, či jenom z knih vázaných. Vzhledem k stále většímu rozšíření účetnických systémů na volných listech je tento problém značně důležitý.

Příslušné ustanovení o tom obsahuje nařízení ministerstev financí a spravedlnosti ze dne 29. prosince 1915, č. 397 ř. z. ve svém § 21, odst. 1, č. 3: věrohodným průkazem dluhů a břemen pozůstalosti jsou ověřené výpisy z řádně vedených obchodních a živnostenských knih o pohledávkách a dlužích z provozu obchodu nebo živnosti.

Nejvyšší správní soud dosud konstantně vykládá tento předpis restriktivním způsobem v neprospěch poplatníka; věrohodným průkazem jsou podle něho jen ověřené výpisy z knih vázaných. Dovojuje při tom (Boh. 8308/36): Co se rozumí řádně vedenými obchodními knihami, cit. nařízení neuvádí. Nutno tudíž přihlídnouti k speciálními předpisy o obch. knihách, který je v obchodním zákoníku, a to v čl. 32, podle něhož knihy mají být svázané a list za listem opatřen čísly.

Finanční správa se přirozeně drží tohoto výkladu. Existence velké řady rozhodnutí nejv. spr. soudu v této věci svědčí však o tom, že tato praxe úřadů a tedy i dosavadní ná-

zor správ. soudu nenalézá souhlasu u stran, čili že veřejnost právem cítí, že dosavadní postup je zřejmě nesprávný, a domáhá se stálými stížnostmi nápravy.

Bylo již mluveno o potřebě zákonné úpravy, případně o vyvolání obdobného normativního vynesení ministerstva financí, jakým je v oboru zákona o přímých daních výnos ze 4. července 1932, č. j. 5814/3-III/9a, jímž se stanoví, za jakých podmínek jest hodnověrnost knih nevázaných posuzovati stejně jako hodnověrnost knih vázaných.

Při podrobnějším prozkoumání již existujících norem poplatkových se však ukáže, že dosavadní předpisy úplně postačují k tomu, aby knihám vedeným na volných listech byla přiznána plná průkaznost i v oboru dědických poplatků. Správní soud zřejmě stále směšuje pojem knih obchodních, jak jej zná zákoník obchodní, s pojmem obchodních a živnostenských knih, jak jej znají předpisy práva poplatkového.

Pro aplikaci předmětného ustanovení nař. 397/1915 nutno si však ujasnit zejména: I. co jest rozuměti obchodními a živnostenskými knihami podle tohoto nařízení, II. co se rozumí jejich řádným vedením.

I.

Co se rozumí obchodními a živnostenskými knihami, neuvádí výslovně ani citované min. nařízení, ani císařské nařízení z 15. září 1915, č. 278 ř. z., k jehož provedení bylo citované min. nařízení vydáno. Toto císařské nařízení obsahuje však ve svém § 45, odst. 1, výslovný a jasný odkaz na obecné předpisy práva poplatkového, pokud toto nařízení o dědických poplatcích nestanoví něco odchylného.

Pojem obchodních a živnostenských knih je poplatkovému právu vlastní, a je také speciálním pojmem